
глобальним потеплінням та ін.

Література:

1. Ефимов В. В. Формирование аномалий атмосферных осадков в регионе Чёрного моря и других регионах Европы в зимние сезоны 80–90-х годов // Морской гидрофизический журнал. – 2001. – №1. – С.46–54.
2. Клімат України / [за ред. В. М. Ліпінського, В. А. Дячука, В. М. Бабіченко]. – К.: Видавництво Раєвського, 2003. – 343 с.
3. Краковська С.В. Верифікація даних світового кліматичного центру (CRU) та регіональної моделі клімату (REMO) щодо прогнозу приземної температури повітря за контрольний період 1961-90 рр. / С.В. Краковська, Л.В. Паламарчук, І.П. Шедеменко, Г.О. Дюкель, Н.В. Гнатюк // Наук. праці УкрНДГМІ. – 2008. – Вип. 257. – С. 42-60.
4. Шевченко О. Оцінка вразливості до зміни клімату: Україна. – К.: Муфлаер, 2014. – 74 с.

Лісова Н.О., к.б.н., доцент

ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ

Термін «біологічне різноманіття» застосовують для означення всіх форм життя на Землі (від найпростіших одноклітинних бактерій до складних комплексних екосистем тропічних лісів, включаючи людину). Україна, займаючи менше 6% площі Європи, володіє близько 35% її біорізноманіття. Найбільшою різноманітністю в нашій державі відзначаються гірські природні ландшафти Карпат і Криму та території Полісся. Флора України налічує близько 25 тис. видів рослин, а фауна – 45 тис. видів тварин. Програмними документами діяльності в галузі збереження і сталого використання біологічного і ландшафтного різноманіття в Україні є Конвенція про біологічне різноманіття (Ріо, 1992) та Пан'європейська стратегія збереження біологічного і ландшафтного різноманіття (Софія, 1995). Україна ратифікувала Конвенцію, а також ухвалила низку законів щодо ратифікації, приєднання і виконання інших міжнародних договорів обов'язкового та необов'язкового характеру, які регулюють питання збереження та використання біологічного і ландшафтного різноманіття [1].

Згідно звіту WWF. 2018 «Жива планета» зараз збільшення людського населення та економічне зростання провокують безпрецедентні зміни планети, оскільки зумовлюють усе більший

попит на енергію, землю та воду. Подія ця настільки значна, що чимало вчених вважають, що ми вступаємо в нову геологічну епоху — Антропоцен. Деякі зміни є позитивними, а деякі — негативними, проте всі вони пов'язані між собою. Стає дедалі зрозумілішим, що людський добробут залежить від здоров'я природних систем, тож ми не можемо продовжувати отримувати задоволення від першого, не враховуючи наслідків для другого.

Антропогенна діяльність пов'язана з реалізацією економічних, воєнних, рекреаційних, оздоровчих та інших інтересів, що супроводжується фізичними, хімічними, біологічними й іншими змінами в природному середовищі. Тому вплив людини можна класифікувати наступним чином:

- деструктивний (руйнівний) вплив, який призводить до втрати природним середовищем корисних для людини властивостей (наприклад, вирубування лісів, розорювання луків);

- стабілізуючий – спрямований за сповільнення природного або антропогенного руйнування природного середовища (наприклад, ґрунтозахисні заходи);

- конструктивний – відновлення природного середовища, порушеного в результаті діяльності людини (наприклад, відновлення чисельності рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, рекультивація ландшафтів);

- прямий та опосередкований (наприклад, вирубка лісів в басейні річки призводить до пересихання малих річок, зниження рівня ґрунтових вод, зменшення вологості ґрунту. Опосередкований вплив проявляється при загибелі гідробіонтів та посиленні евтрофікації);

- зумисний та випадковий – коли людина очікує певний результат від своєї діяльності або не уявляє наслідків;

- тривалий і короткостроковий;

- статичний та динамічний;

- глобальний, регіональний і локальний;

- механічний, фізичний, хімічний та біологічний [2].

Всі численні проблеми антропогенних впливів на біоту різноманітних екосистем можна звести до двох загальних:

- відбувається повсюдна швидка антропогенна трансформація природних екосистем, які перетворюються

спочатку в напівприродні, а потім і в антропогенні екологічні комплекси (сільськогосподарські угіддя, урбанізовані території тощо). В ході цього процесу знижується біорізноманіття (що означає незворотну втрату генофонду) і розриваються біотичні зв'язки між компонентами екосистем, що в свою чергу призводить до різкого зниження їх здатності до підтримання гомеостазу (внутрішньої рівноваги), саморегуляції і самовідновлення. Ці зміни прослідковуються при всіх без винятку формах господарської діяльності людини, що охоплюють природні екосистеми.

- захист усіх природних екосистем і типів ландшафтів заповідними територіями виявляється вкрай недостатнім як у територіальному, так і в функціональному плані. Кількість, площа і розподіл природоохоронних територій залишають бажати кращого як у світовому масштабі, так і по окремих континентах і окремих підрозділах біосфери. З іншого боку, навіть існуючі заповідні об'єкти з різних причин нездатні забезпечити ефективну охорону живої природи у власних межах [3].

Основними факторами зниження біорізноманіття все ще залишаються надмірна експлуатація територій та розвиток сільського господарства. З-поміж усіх рослин, амфібій, рептилій, птахів і ссавців, що вимерли починаючи з 1500 року, 75% постраждали від надмірної експлуатації або сільськогосподарської діяльності (чи від обох факторів одразу). Крім цих двох чинників, ще однією значною загрозою є інвазивні види. Їх поширення часто пов'язують з торговельною діяльністю, зокрема з перевезеннями. Забруднення та вплив зовнішніх факторів: спорудження гребель, виникнення пожеж та видобуток корисних копалин, є додатковими джерелами навантаження. Зміна клімату відіграє все більшу роль і починає впливати на екосистеми і види навіть на генетичному рівні [4].

Одним із найдієвіших заходів збереження біорізноманіття – створення охоронних, природно-заповідних територій, до складу яких входять ділянки суші та водного простору, природні комплекси й об'єкти, що мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну й іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду

тваринного та рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу, забезпечення проведення фонових моніторингу довкілля та забезпечення необхідних умов, для зменшення шкідливого антропогенного впливу на біологічні об'єкти, сприяння збереженню цілісності екологічних систем, у яких можуть підтримуватися природні механізми відносин між біологічними видами, що необхідні для існування системи. Заповідна справа – пріоритет сучасної природоохоронної політики України. [1].

Одні види вимирають, а інші з'являються. Якщо баланс цих двох процесів порушиться, і вимирання почне домінувати, то життя на Землі може повністю зникнути.

Література:

1. Бобровський А. Л. Екологічна оцінка та екологічна експертиза/ А. Л. Бобровський, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Київ. славіст. ун-т. Рівнен. ін-т слов'янознавства.– Рівне : О. Зень, 2015.– 525 с.
2. Волошина Н.О. Загальна екологія та неоекологія/ Н.О. Волошина. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 335 с.
3. Грицик В. Екологія довкілля. Охорона природи/ В. Грицик, Ю. Канарський, Я. Бедрій. - К.: Кондор, 2009. - 292.
4. WWF. 2018. Звіт «Жива планета» – 2018: Прагнути більшого. Гротен М. і Алмонд Р. Е. А. (ред.). WWF, Гланд, Швейцарія.

Янковська Л.В., к.г.н., доцент ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕВАГИ УТИЛІЗАЦІЇ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ У МІСТІ ТЕРНОПОЛІ

Проблема утилізації твердих побутових відходів (ТПВ) уже давно турбує жителів м. Тернополя та області. Предметом обговорення часто стають питання перевантаження Малашівського полігону ТПВ та його вплив на довкілля; порушення правил експлуатації діючих та утворення стихійних сміттєзвалищ в області; доцільність спорудження сміттєпереробного заводу тощо. З 1 січня 2018 р. вступив у силу закон про обов'язковий роздільний збір сміття громадянами України, що зайвий раз спонукає до перегляду питань поводження з ТПВ в області, пошуку шляхів запобігання утворенню великої